Stockholms läns sjukvårdsområde
Närsjukvårdsdirektören

ANMÄLAN
2025-04-01

SLSO 2025-1195

Årsrapport visselblåsning 2024

Anmälan överlämnas till nämnden för Stockholms läns sjukvårdsområde för kännedom.

Årsrapport visselblåsning 2024

Ärendebeskrivning

Sedan 2013 har det funnits en möjlighet för anställda inom Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) att anmäla misstanke om oegentligheter. Inkomna ärenden överlämnas till ansvarig handläggare för bedömning. Det finns dessutom en visselblåsarfunktion för hela Region Stockholm, i enlighet med gällande lagstiftning. Sedan denna funktion infördes har majoriteten av anmälningarna inkommit via denna funktion och dessa anmälningar ingår i denna sammanställning. Under 2024 har det inkommit 10 visselblåsningar till SLSO.

Anmälan om otillåten användande av medel inom Centrum för arbets- och miljömedicin (CAMM)

Det har inkommit en anmälan till Region Stockholms visselblåsartjänst gällande att ersättning som hälso- och sjukvårdsförvaltningen lämnat till Centrum för arbets- och miljömedicin (CAMM) för att hantera det försäkringsmedicinska uppdraget har använts till andra ändamål och även troligen till att finansiera forskningsprojekt inom andra områden.

I utredningen konstateras att den ersättning som CAMM har erhållit av hälso- och sjukvårdsförvaltningen för det försäkringsmedicinska uppdraget har använts till löner och arvoden för personer som arbetat med uppdraget eller haft en stödjande roll. Därutöver har CAMM under 2024 haft i uppdrag att utvärdera den försäkringsmedicinska verksamheten hos Södersjukhuset AB, och en etikansökan har gjorts för att resultaten från utvärderingen ska kunna publiceras vetenskapligt.

Regionledningskontoret framför i sitt beslut att det har enligt mottagningsgruppen inte framkommit att ersättningen som CAMM erhållit för det försäkringsmedicinska uppdraget har använts till ändamål som ligger utanför uppdraget. Ej upparbetade medel under avtalsperioderna har återbetalats till hälso- och sjukvårdsförvaltningen.
Mot bakgrund av ovanstående finns inte behov av att vidta ytterligare åtgärder i ärendet från mottagningsgruppens sida. Anmälan kan därför läggas till handlingarna utan ytterligare åtgärder.

Anmälan om överfakturering av inhyrning av sjuksköterskor

Det har inkommit en anmälan till Region Stockholms visselblåsartjänst gällande överfakturering av inhyrning av sjuksköterskor.

Anmälaren framför att vissa bemanningsföretag överfakturerar Region Stockholm och fakturerar för specialisttaxa när de levererar en grundutbildad sjuksköterska. Anmälaren uppger att det är ett generellt problem som omfattar både fakturerande bemanningsföretag och beställare hos Region Stockholm. De exempel på feldebitering som anmälaren lämnar berör SLSO:s verksamhet.

I utredningen konstateras att SLSO är medvetna om det problem som lyfts i anmälan. Under våren har verksamheterna uppmärksammat frågan och den har lyfts till övergripande nivå inom SLSO. Några av de fakturor som anges i anmälan har sedan tidigare krediterats av SLSO. SLSO har etablerade rutiner framtagna för kontroll och hantering av fakturor men ser positivt på de regionövergripande tekniska lösningar som tagits fram för att underlätta kontroller.

Regionledningskontoret framför i sitt beslut att mot bakgrund av att problemet som nämns i anmälan redan är känt och det vidtas åtgärder för att komma till rätta med problemet finns det enligt mottagningsgruppen inte behov av ytterligare åtgärder från mottagningsgruppens sida. Anmälan kan därför läggas till handlingarna utan ytterligare åtgärder.

<u>Anmälan om otillåten bisyssla via eget företag inom Rättspsykiatri Vård Stockholm</u>
Det har inkommit en anmälan till Region Stockholms visselblåsartjänst gällande att en anställd inom SLSO driver ett företag som säljer utrustning för tvångsvård. Det gäller verksamheten Rättspsykiatri Vård Stockholm.

I anmälan framförs att medarbetaren via sitt företag säljer utrustning för tvångsvård till regioner över hela landet och frågan ställs huruvida Region Stockholm används som säljplattform. Medarbetaren i fråga har varken inköpsansvar eller budgetansvar inom verksamheten och fattar därmed inte beslut om inköp av hjälpmedel för tvångsvård. Medarbetaren har anmält bisyssla för aktuellt företag för ett antal år sedan och verksamheten är medveten om att medarbetaren även driver namngivet företag. Enligt SLSO:s regelverk ska anmälan om bisyssla och godkännande av den uppdateras en gång om året.

Vidare framförs frågeställningen om det finns en risk för överanvändning av tvångsvård samt om gällande lag och riktlinjer följs då medarbetaren utbildar i hot och våldssituationer samt är skyddsombud. Det är svårt för SLSO yttra sig om detta kan ha någon påverkan, men under utredningen har det inte framkommit några signaler som tyder på det. Medarbetaren fattar inte beslut om tvångsåtgärder utan det fattas av behörig person enligt

gällande regelverk. Det finns i dagsläget inte heller anmälningar som tyder på att verksamheten använder tvångsåtgärder på ett otillåtet sätt. Utbildningen som nämns i anmälan syftar till att förebygga att våldsamma situationer uppstår. De åtgärder som påtalats i IVO granskningen som hänvisas till i anmälan har åtgärdats av verksamheten. Valet av skyddsombud på arbetsplatsen är en fråga för facket och inget SLSO som arbetsgivare kan yttra sig om eller påverka.

Slutligen framförs frågan om Region Stockholms riktlinjer om oberoende upphandling följts. De inköp som gjorts av SLSO från namngivet företag understiger beloppet för när en upphandling ska genomföras. Däremot ska, enligt gällande regelverk, en inköpsanmälan göras vid inköp över 10 000 kronor. Vid genomgång av genomförda inköp konstateras att inköpsanmälan saknas vid några inköp över 10 000 kronor. Rättspsykiatri Vård Stockholm kommer med anledning av vad som framkommit i utredningen se över sina rutiner gällande inköpsanmälan och hantering av bisyssla i enlighet med SLSO:s regelverk.

Regionledningskontoret framför i sitt beslut att verksamheten är medveten om medarbetarens bisyssla. Medarbetaren har inget inköpsansvar och det har inte framkommit omständigheter som tyder på att medarbetarens arbete och bisyssla bidrar till en överanvändning av tvångsåtgärder i verksamheten. Vidare har SLSO uppgett att Rättspsykiatri Vård Stockholms rutiner för inköpsanmälan och bisysslor ska ses över med anledning av det som framkommit i utredningen.

Mottagningsgruppen uppfattar att kritik också riktas mot att medarbetaren använder sin anställning i Region Stockholm för att förstärka trovärdigheten i det egna företaget och företagets varor och tjänster. Mottagningsgruppen bedömer att denna aspekt, som innefattar ställningstagande till om bisysslan är förtroendeskadlig eller påverkar medarbetarens förutsättningar att utföra sitt arbete på ett korrekt sätt, kan hanteras inom ramen för de regelbundna bisyssla-bedömningarna hos SLSO.
Med detta bedömer mottagningsgruppen att anmälan kan läggas till handlingarna utan ytterligare åtgärder.

En anmälan med liknande innehåll inkom även direkt till SLSO:s registratur under hösten. I denna anmälan framförs dels att medarbetare har bisysslor som inte anmälts samt att medarbetare har förtroendeskadlig bisyssla som VD för ett företag som säljer utrustning till rättspsykiatrin. Utredningen av den senare anmälan hänvisar därför till den tidigare genomförda utredningen och Rättspsykiatri Vård Stockholms pågående arbete med att säkerställa följsamhet till inom SLSO gällande regelverk.

Anmälan om kränkande behandling av patient vid Psykiatriska Akutmottagningen, Norra Stockholms psykiatri

Det har inkommit en anmälan till Region Stockholms visselblåsartjänst gällande att en skötare har provocerat fram ett utbrott hos en patient som ledde till en bältesläggning av patienten. En läkare tillkallades och bältesläggningen avslutades utan att patienten var våldsam. Verksamhetschefen vid Norra Stockholms psykiatri har inkommit med en tjänsteanteckning där det framgår att den rapporterade händelsen utretts av HR och Chefsöverläkare genom journalgranskning och intervjuer med berörd personal (den i anmälan omnämnda skötaren och enhetschef). SLSO bedömer efter genomförd utredning att inga lagöverträdelser eller andra felaktigheter förekommit i samband med händelsen.

Regionledningskontoret framför i sitt beslut att ord står mot ord. Av SLSO:s återkoppling framgår att händelsen har utretts av både HR och Chefsöverläkare genom journalgranskning och intervjuer med berörd personal (den i anmälan omnämnda skötaren och enhetschef). Bedömning är att inga lagöverträdelser eller andra felaktigheter förekommit i samband med den aktuella händelsen. Mottagningsgruppen konstaterar att verksamheten av allt att döma gjort en grundlig utredning av händelsen. Även med beaktande av att ord står mot ord finner mottagningsgruppen inte skäl att ifrågasätta slutsatserna av utredningen. Det har därmed inte framkommit tillräckligt stöd för anmälarens påståenden. Med detta bedömer mottagningsgruppen att anmälan kan läggas till handlingarna utan ytterligare åtgärder.

Anmälan om jäv vid anställning av anhörig samt patientsäkerhetsbrister vid Kungsängen Vårdcentral

Det har inkommit en anmälan till Region Stockholms visselblåsartjänst gällande anställning av anhörig samt patientsäkerhetsbrister på Kungsängen Vårdcentral. I anmälan framförs att verksamhetschefen har anställt en anhörig i receptionen. Det framförs att denne anställd har arbetat på lättakuten och gjort patientbedömningar samt gjort bedömningar över telefon utan utbildning för detta. Vidare anges att även en annan receptionist har arbetat på lättakuten och gjort patientbedömningar utan relevant utbildning. Datum finns angivna i anmälan. Anmälaren framhåller att detta är patientosäkert.

I utredningen har det framkommit att verksamhetschefen har timanställt en person som har en relation med en anhörig till verksamhetschefen. Denne person är anställd inom ramen för en timanställning. Denna

timanställning genomfördes i en situation där verksamhetschefen stod utan bemanning i receptionen inför vår och sommar och bedömde att det inte fanns möjlighet att i det läget flytta på annan personal inom verksamheten till den positionen då de behövdes för vårdverksamhet. Det pågår en översyn av bemanningen på vårdcentralen vilket inte gjorde utlysning av en fast anställning aktuell. SLSO hade vid detta tillfälle dessutom ett anställningsstopp för administrativ personal. Vid anställningar inom Region Stockholm ska även övertalighet inom Region Stockholm beaktas.

I utredningen har det vidare inte framkommit något som tyder på att de namngivna personer som arbetar i receptionen har gjort bedömningar av patienter. Dessa bedömningar har genomförts av legitimerad personal. Det framgår även att en av de anställda har haft semester vid angiven vecka.

Vidare hantering av ärendet hanteras inom ramen för SLSO:s ledningsstruktur.

Regionledningskontoret framför i sitt beslut att närstående jäv kan föreligga vid släktskap, svågerskap eller då personen av någon annan anledning är att karakterisera som närstående. Det som framkommit i anmälan och SLSO:s utredning ger inte tillräckligt stöd för slutsatsen att verksamhetschefen och receptionisten är närstående i den mening som avses i kommunallagens (2017:725) jävsbestämmelser. Samtidigt går det inte att utesluta att närstående jäv föreligger. Under alla omständigheter föreligger det enligt mottagningsgruppen en påtaglig risk för delikatessjäv, eftersom kopplingen mellan verksamhetschefen och receptionisten är en sådan omständighet som kan innebära att det finns skäl att ifrågasätta verksamhetschefens opartiskhet i anställningsärendet.

Enligt Region Stockholms riktlinjer för anti-korruption och representation (RS 2020-0266) kan det ibland förekomma situationer som är svåra att bedöma ur jävssynpunkt, och att medarbetare i sådana situationer bör iaktta försiktighet och avstå från att delta i handläggningen av ärendet (försiktighetsprincipen).

Mottagningsgruppen bedömer att det i det aktuella anställningsärendet funnits en påtaglig risk för jäv och att försiktighet därför varit påkallad. Med denna slutsats överlämnas utredningspromemorian till SLSO, och mottagningsgruppen förutsätter att nämnden vidtar lämpliga åtgärder för att se till att jävsbestämmelser och Region Stockholms styrande dokument efterlevs i verksamheterna.

Det har enligt SLSO inte framkommit något som tyder på att de två personer som arbetat i receptionen har gjort bedömningar av patienter, och mottagningsgruppen har därför inte några synpunkter i denna del.

Anmälan om otillåten bisyssla inom Norra Stockholms psykiatri
Det har inkommit två anmälningar till SLSO:s registratur gällande otillåten bisyssla för en enhetschef samt en medicinska ansvarig läkare inom samma enhet. I anmälan ställs frågan om huruvida det finns godkända bisysslor för de namngivna personerna. Enligt SLSO:s gällande regelverk för bisysslor fattas beslut om godkännande av eventuella bisysslor av ansvarig chef.

SLSO har genomfört en utredning genom att med stöd av HR kontrollera om det finns godkända bisysslor i personal- och lönehanteringssystemet Heroma. Därefter har det kunnat konstateras att det finns av chefer godkända bisysslor för de namngivna personerna. Anmälningarna har därefter överlämnats till verksamheten för vidare hantering. När det gäller bisysslor för den medicinska ansvarige läkaren har verksamheten beslutat om en översyn av bisysslornas omfång och ett nytt beslut är fattat av ansvarig chef.

Anmälan om att anställa anhörig vid jourmottagningen Psykiatri Sydväst
Det har inkommit en anmälan till Region Stockholms visselblåsartjänst gällande anställning av anhörig på jourmottagningen Psykiatri Sydväst. I anmälan framförs att chefen för jourmottagningen Psykiatri Sydväst har anställt sin dotter som skötare inom verksamheten. Vidare framförs att dottern saknar utbildning inom vård och omsorg.

Anmälan har överlämnats till Psykiatri Sydväst för utredning. Efter genomfört utredning av arbetsgivaren kan det konstateras att chefen för verksamheten har anställt sin dotter som skötare. Dottern har en utbildning inom vård och omsorg. Anställningen var tidsbegränsad och är avslutad. Arbetsgivaren har fört samtal med ansvarig chef om olämpligheten att anställa och lönesätta nära anhöriga och konstaterar att namngiven person idag inte har ett chefsförordnande.

Regionledningskontoret framför i sitt beslut att den före detta chefen och vederbörandes dotter är närstående i den mening som avses i kommunallagens (2017:725) jävsbestämmelser. Den före detta chefen borde därför avstått från att delta i rekryteringen. Mottagningsgruppen vill också påminna om de skrivningar om jäv som finns i Region Stockholms riktlinjer för anti-korruption och representation (RS 2020-0266). Mottagningsgruppen konstaterar att den före detta chefen har informerats om olämpligheten i det inträffade och att vederbörande inte längre har något chefsförordnande. Förutom dessa åtgärder på personnivå förutsätter mottagningsgruppen att SLSO också vidtar åtgärder för att förebygga liknande situationer framöver. Detta till säkerställande av att jävsbestämmelser och Region Stockholms styrande dokument efterlevs i

verksamheterna. Med dessa slutsatser överlämnas promemorian till SLSO.

Anmälan om covid-19 hantering och avrop av vikarier inom Norra Stockholms psykiatri

Det har inkommit en anmälan till Region Stockholms visselblåsartjänst gällande synpunkter på hanteringen av ett covid 19-utbrott samt uppgifter om att avrop av bemanningstjänster har skett på ett felaktigt sätt genom att bemanningsföretag på förhand tipsats om förestående beställningar i systemet Medlo. Regionledningskontoret har bara bett om återkoppling gällande den del som avser avrop av bemanningstjänster då andra delar faller utanför ramen för visselblåsartjänstens uppdrag.

De personer som omnämns i anmälan har intervjuats av HR-konsult och administrativ chef inom Norra Stockholms psykiatri. De namngivna personerna nekar till att kontakter skett med bemanningsföretag i förväg. De hänvisar till att det finns en fastställd rutin för bemanning på avdelningen och att avropsansvariga känner till rutinen.
SLSO har tecknat avtal med Karolinska universitetssjukhuset avseende inhyrning av personal. Syftet är att minska administrationen för SLSO:s verksamheter genom att hanteringen av inhyrning lyfts från enheterna inom SLSO till bemanningscentrum på Karolinska universitetssjukhuset. Detta gäller sedan december 2024.

Innan hanteringen av inhyrning flyttades till Karolinska universitetssjukhuset gjordes avrop lokalt enligt SLSO:s rutiner för inhyrning. På Norra Stockholms psykiatri har det varierat vilka personer som skött dessa avrop. Avrop har skett via mejl. Det har inte varit möjligt att i efterhand kontrollera avropen. Norra Stockholms psykiatri har tidigare inte kvalitetskontrollerat avropen då det inte har funnits rutiner för uppföljning av genomförda avrop. Generellt har efterlevnaden av rutinen för inhyrning hanterats av HR-funktionen på Norra Stockholms psykiatri. HR-funktionen har informerat chefer om inhyrningsavtal och vilka rutiner som ska följas. Chefer har därigenom också fått information om att de inte får ta kontakt med bemanningsföretag i förväg.

Regionledningskontoret framför i sitt beslut att när det gäller avdelningens avrop av bemanningstjänster har de avropsansvariga på avdelningen nekat till att bemanningsföretag på förhand tipsats om förestående beställningar på det sätt som anmälaren gjort gällande. Det har inte varit möjligt att kontrollera avropen i efterhand då avrop skett via mejl och mejlen inte längre är åtkomliga. Enligt mottagningsgruppen saknas därför förutsättningar att utreda anmälarens påståenden om att avrop skett på ett felaktigt sätt. Mottagningsgruppen kan dock konstatera att SLSO numera

har gått över till en ordning där inhyrning sker via Karolinska universitetssjukhuset. Med detta läggs anmälan till handlingarna utan ytterligare åtgärder.

Maria Ohlson Andersson
Närsjukvårdsdirektör

Eva Tegelberg
Ekonomidirektör